PAKIET EDUKACYJNY · LEKCJA 1 · 45 MINUT

JAK SIĘ ŻYŁO W FAMILOKU?

Familoki Rybnika pamiętają zmianę

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

NA POCZĄTEK

FAMILOK, CZYLI FAMILIENHAUS

Dom wielorodzinny, zwykle z czerwonej cegły, który kopalnia lub huta budowała dla rodzin swoich pracowników.

Kto zna kogoś, kto mieszkał w familoku?

Familok przy ul. gen. Andersa 30, styczeń 2022 · fot. Kamil Czaiński, Wikimedia Commons · CC BY-SA 4.0

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MUZEUM HISTORII POLSKI

PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

KOPALNIA POTRZEBOWAŁA LUDZI

- **1896** – powstaje kopalnia w Niedobczycach.
- **1898** – pierwsze domy dla robotników i urzędników.
- **1905–1906** – kolonia 12 domów.
- **1990** – osiedle w rejestrze zabytków.

Źródła: SITG Rybnik; A. Gryglewska, „Ochrona Zabytków” 1990; NID

Kopalnia Rymer w Niedobczycach, lata 70. · fot. Lech Zielaskowski, Narodowe Archiwum Cyfrowe · domena publiczna

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

JAK SIĘ MIESZKAŁO

KUCHNIA I IZBA DLA CAŁEJ RODZINY

41 m²
mieszkanie dwuizbowe

63 m²
mieszkanie trzyizbowe

4
rodziny w jednym domu kolonii z lat 1905–1906

brak
wodociągu i kanalizacji w kolonii z 1906 r.

Ubikacje i schowki były wspólne, w budynkach gospodarczych między domami.

Źródło: A. Gryglewska, „Osiedle górnicze w Rybniku-Niedobczycach”, „Ochrona Zabytków” 1990, nr 1

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PLAC

NIE PODWÓRKO, TYLKO PLAC – TAK MÓWI P. LUCYNA

> Zostawiało się tornister w domu, coś tam się jadło […] i od razu szło się na dwór. Nazywaliśmy to „na plac”.
>
> P. LUCYNA · NAGRANIE PROJEKTU 2026

Plac między familokami, 2026 · spacer 360° projektu · Stowarzyszenie Słowem w Twarz · CC BY 4.0

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego · MUZEUM HISTORII POLSKI · PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

CHLYWIK

MAŁY BUDYNEK, DUŻO PRACY

Budynek gospodarczy przy familoku: na węgiel, drobny inwentarz, gołębie. Przy ul. Paderewskiego miasto odtworzyło chlywiki w dawnych wymiarach.

Źródło: Miasto Rybnik, „Niedobczyckie chlywiki odmłodzone”

Chlywiki przy ul. Paderewskiego, 2026 · spacer 360° projektu · Stowarzyszenie Słowem w Twarz · CC BY 4.0

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MUZEUM HISTORII POLSKI

PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

SIEŃ

WSPÓLNE WEJŚCIE, WSPÓLNE SCHODY

Posadzka w szachownicę i drewniane schody. Tędy codziennie przechodziło kilka rodzin.

W spacerze 360°: scena „Sień i klatka schodowa”.

Sień familoka, 2026 · spacer 360° projektu · Stowarzyszenie Słowem w Twarz · CC BY 4.0

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

JAK CZYTAĆ ZDJĘCIE

WIDZĘ – MYŚLĘ – PYTAM

Widzę: bruk, samochody, ceglane domy z wejściami od placu.

Myślę: to mogła być wspólna przestrzeń kilku domów, bo wejścia wychodzą prosto na nią.

Pytam: jak ten plac wyglądał 50 lat temu? Kto to pamięta?

Plac przed domami, osiedle Rymer, 2026 · spacer 360° projektu · Stowarzyszenie Słowem w Twarz · CC BY 4.0

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PRACA W GRUPACH · 15 MINUT

WASZE ZADANIE

1. Grupy 3–4-osobowe. Każda losuje kartę ze zdjęciem.
2. Wypełnijcie kartę pracy 1: widzę, myślę, nie wiemy, pytam, porównuję.
3. Oddzielajcie to, co widać, od tego, co przypuszczacie.
4. Wybierzcie osobę, która w minutę przedstawi wyniki.

Stół przed domem · album rodzinny mieszkańców, oprac. L. Hanak

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

NA KONIEC

CO ZOSTAŁO DO DZIŚ?

Co z tamtego życia widzicie dziś na swoim osiedlu lub ulicy?

Posłuchajcie mieszkańców i przejdźcie się po osiedlu:

Historie mieszkańców

Spacer 360°

Wspólne zdjęcie przed familokiem · album rodzinny mieszkańców, oprac. L. Hanak

Stowarzyszenie Słowem w Twarz · Familoki Rybnika pamiętają zmianę · pakiet edukacyjny, wersja 2.0 · październik 2026 · Materiał dostępny na licencji: CC BY 4.0 (fotografie: zob. podpisy i przewodnik)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”